

Список використаних джерел

1. Іванишин Н.Л., Петров О.О. Особливості перекладу лексичних засобів із керівних документів НАТО у галузі цивільного захисту. *Львівський філологічний часопис*. 2024. № 16. С. 68–72.
2. Тарасенко О.Д. Військова термінологія як основа професійної мовної культури військовослужбовця Збройних Сил України. *InterConf*. 2021. № 72. С. 236–243.

Ярошевич І.А.

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри бізнес-лінгвістики
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

ГРАМАТИЧНИЙ КОМПОНЕНТ МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

***Анотація.** У розвідці в загальних рисах окреслено коло складних теоретичних питань граматичної системи сучасної української літературної мови, зосереджено увагу на важливих питаннях впровадження до української мовної практики складних теоретичних концепцій сучасної лінгвістики.*

***Ключові слова:** граматика, граматична норма, мовна компетенція, культура усного і писемного мовлення.*

В усі періоди розвитку системи освіти завжди велику увагу вчені приділяли саме популяризації граматики, засвоєнню основних її понять, оскільки граматику справедливо вважали найдієвішим засобом, за допомогою якого можна було досягти всіх інших знань.

Граматична наука становить струнку систему знань, практичне й теоретичне усвідомлення яких необхідне кожній освіченій людині. Основним завданням граматики (зокрема її підсистем – морфології, синтаксису й словотвору) є виявлення властивих певній мові морфологічних, синтаксичних і словотвірних особливостей [6, с. 9–10; 8, с. 110–112].

Сучасна лінгвістична підготовка у вищих навчальних закладах України передусім спрямовує здобувачів на поглиблене вивчення тих мовних рівнів, що допоможуть вільно орієнтуватися як у загальнолінгвістичних проблемах, так і в питаннях культури усного й писемного мовлення.

Граматичний компонент мовної компетенції орієнтує на засвоєння найскладніших випадків уживання різних словоформ, на з'ясування дискусійних питань у контексті сучасних правописних змін, засвоєння теоретичного матеріалу,

а також допоможе розвинути комунікативні навички в професійній діяльності. Різного рівня тренінгові завдання з вибору найкращих варіантів форм слів і конструкцій з морфології, синтаксису, стилістики сприятимуть у подальшому ефективному засвоєнню набутих знань і умінь, допоможуть носіям мови систематизувати й узагальнити опрацьований матеріал з граматики української мови [7, с. 6–7].

Процес засвоєння складних граматичних норм відбувається поетапно, через усвідомлення багатьох історичних змін, шляхом переходу від теоретичного розуміння мовних процесів до практичного застосування набутих знань, упровадження в мовну практику нормативних конструкцій. В енциклопедії «Українська мова» зазначено, що поняття мовної норми, зокрема й граматичної норми, є категорією історичною, динамічною, зумовленою змінами в самій внутрішній системі мови, взаємодією мовних явищ на всіх рівнях мовної системи (фонологічному, лексико-семантичному, словотвірному, морфологічному, синтаксичному). І хоч варіантність мовних норм дослідники вважають свідченням неусталеності на певному етапі розвитку мови, однак це є одночасно й ознакою розбудованої стилістичної системи літературної мови, її динамічності, рухливості, а отже, й джерелом постійних мовних змін, пошуків адекватних засобів мовного вираження [8, с. 419–420].

Висвітленню теоретичних проблем граматики, питанням систематизованого опису граматичного ладу української літературної мови, проблемам кодифікації граматичних норм присвячено ґрунтовні праці видатних учених – О. Потебні, Л. Булаховського, С. Бевзенка, М. Жовтобрюха, В. Німчука, В. Русанівського, А. Грищенка, І. Вихованця, К. Городенської, А. Загнітка та інших учених [1, с. 7–12; 2, с. 19–20].

Глибокий аналіз складних теоретичних питань граматики наприкінці ХХ – початку ХХІ ст., зокрема випрацювання критеріїв частиномовної класифікації, інвентаризація грамем і засобів їхнього вираження, опис морфологічних парадигм, аналіз еволюційних процесів у системі морфологічних одиниць [3, с. 11; 4, с. 111, 487, 488; 5, с. 398–399], уточнення дефініцій понять морфології та термінологійного закріплення у граматичній системі мови, є свідченням системної

розбудови граматичного ладу української мови. У деяких граматичних працях автори поєднують традиційні погляди на функціонування морфологічних одиниць зі спробою розробити нові концептуальні підходи до розв'язання багатьох проблемних питань з позицій функційно-категорійної граматики [1; 2; 4].

Суворе дотримання граматичних мовних норм – невід'ємна частина загальної культури мови особистості, а відхилення від них не лише зумовлює правописні помилки, а й негативно впливає на культуру мовного спілкування.

Підвищення рівня культури мови дає змогу забезпечити грамотність користувачів українською мовою та прискорити процес подолання розхитування правописних та граматичних норм сучасної української літературної мови.

Список використаних джерел

1. Вихованець, І., & Городенська, К. (2004). Теоретична морфологія української мови: Академічна граMATика української мови. Київ: «Пульсари».
2. ГраMATика сучасної української літературної мови. Морфологія (2017). І.Р. Вихованець, К.Г. Городенська, А.П. Загнітко, & С.О. Соколова. За ред. К.Г. Городенської. Київ: Вид-дім Дмитра Бураго.
3. Грищенко, А.П. (1978). Прикметник в українській мові. К., 1978.
4. Загнітко, А. (2020). Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця, «Твори».
5. Селіванова, О. (2006). Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля. Київ.
6. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія, (2019). *Підручник* / О.Я. Лаврінець, К.С. Симонова, & І.А. Ярошевич. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія».
7. Товстенко, В.Р., & Ярошевич, І.А. (2025). Культура ділового спілкування. Лексико-граматичний практикум для студентів закладів вищої освіти економічного профілю. Київ : КНЕУ.
8. Українська мова. Енциклопедія (2007). Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» [третє вид.]. К.: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана.